

Ярослав Іванович ЧАЙКОВСЬКИЙ

к.е.н., доцент, доцент кафедри банківської справи
Тернопільського національного економічного університету,
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46020, Україна
E-mail: slawik1966@gmail.com
Телефон: +380674938471

Іванна Ярославівна ЧАЙКОВСЬКА

студентка 5 курсу факультету фінансів
Тернопільського національного економічного університету,
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46020, Україна
E-mail: ch.ivanna1993@gmail.com
Телефон: +380987146054

**АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА РОЛЬ ДЕПОЗИТНИХ КОШТІВ У КРЕДИТНІЙ
ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ В УКРАЇНІ**

Анотація

Метою статті є аналіз сучасного стану та розробка адекватних заходів з розвитку і вдосконалення депозитних операцій банків для розширення їх кредитної діяльності.

Методика дослідження. Методологічною базою дослідження є сукупність загальнонаукових та спеціальних прийомів і методів дослідження. Зокрема, у статті застосовано загальнонаукові методи пізнання, діалектичний підхід до визначення причинно-наслідкових зв'язків між явищами і процесами, що відбуваються в сфері депозитних операцій банківських установ. Для аналізу сучасного стану ресурсів банківських установ та дослідження процесу управління їх депозитними операціями використовувались методи аналізу і синтезу, узагальнення, індукція і дедукція, порівняльний аналіз динаміки показників.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у наступному:

- *дістало подальшого розвитку дослідження становлення та сучасного стану депозитних коштів резидентів у банківських установах України за секторами економіки. Проведено аналіз динаміки і структури депозитів юридичних осіб та вкладів фізичних осіб за період 2009–2013 років у банківській системі України у розрізі видів валют та строків погашення. Визначено тенденції останніх змін, що дозволило оцінити ефективність проведення депозитних операцій банківських установ України в сучасних умовах;*

- *обґрунтовано заходи з розвитку та вдосконалення депозитних операцій для реалізації цілей банківських установ у сфері організації кредитних відносин з позичальниками.*

Практичне значення отриманих результатів полягає у науковому обґрунтуванні шляхів подальшого розвитку депозитних операцій банків з формування банківських ресурсів, що становить внесок у сучасні підходи до забезпечення ресурсами та функціонування банківської системи України.

Основні висновки та отримані результати можуть бути застосовані при розробці механізму залучення ресурсів банківськими установами України у процесі здійснення депозитних та кредитних операцій.

Результати дослідження мають прикладне значення і можуть бути ефективно використані банківськими установами з метою створення збалансованої структури їх ресурсів і поліпшення організації управління депозитними та кредитними операціями банківської установи.

Ключові слова: *банківські установи; банківські ресурси; депозити резидентів; депозити домашніх господарств; депозити нефінансових корпорацій; депозитні проценти; кредити.*

Ярослав Иванович ЧАЙКОВСКИЙ,
Иванна Ярославовна ЧАЙКОВСКАЯ

АНАЛИЗ СОВРЕМЕННОГО СОСТОЯНИЯ И РОЛЬ ДЕПОЗИТНЫХ СРЕДСТВ В КРЕДИТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БАНКОВ В УКРАИНЕ

Аннотация

Целью статьи является анализ современного состояния и разработка адекватных мер по развитию и совершенствованию депозитных операций банков для расширения их кредитной деятельности.

Методика исследования. Методологической базой исследования является совокупность общенаучных и специальных приемов и методов исследования. В частности, в статье применены общенаучные методы познания, диалектический подход к определению причинно-следственных связей между явлениями и процессами, происходящими в сфере депозитных операций банковских учреждений. Для анализа современного состояния ресурсов банков и исследования процесса управления их депозитным операциям использовались методы анализа и синтеза, обобщения, индукция и дедукция, сравнительный анализ динамики показателей.

Научная новизна полученных результатов заключается в следующем:

- *получило дальнейшего развития исследования становления и современного состояния депозитных средств резидентов в банковских учреждениях Украины по секторам экономики. Проведен анализ динамики и структуры депозитов юридических лиц и вкладов физических лиц за период 2009-2013 годов в банковской системе Украины в разрезе видов валют и сроков погашения. Определены тенденции последних изменений, что позволило оценить эффективность проведения депозитных операций банковских учреждений Украины в современных условиях;*

- *обоснованы мероприятия по развитию и совершенствованию депозитных операций для реализации целей банковских учреждений в сфере организации кредитных отношений с заемщиками.*

Практическое значение полученных результатов заключается в научном обосновании путей дальнейшего развития депозитных операций банков по формированию банковских ресурсов, что составляет вклад в современные подходы к обеспечению ресурсами и функционирования банковской системы Украины.

Основные выводы и полученные результаты могут быть применены при разработке механизма привлечения ресурсов банковскими учреждениями Украины в процессе осуществления депозитных и кредитных операций.

Результаты исследования имеют прикладное значение и могут быть эффективно использованы банковскими учреждениями с целью создания сбалансированной структуры их ресурсов и улучшения организации управления депозитными и кредитными операциями банковского учреждения.

Ключевые слова: *банковские учреждения; банковские ресурсы; депозиты резидентов; депозиты домашних хозяйств; депозиты нефинансовых корпораций; депозитные проценты; кредиты.*

Yaroslav Ivanovich CHAIKOVSKIY
PhD, Associate Professor,
Associate Professor, Department of Banking,
Ternopil National Economic University
str. Lvivska, 11, Ternopil, Ukraine
E-mail: slawik1966@gmail.com
Phone: +380674938471

Ivanna Iaroslavivna CHAIKOVSKA,
5 th year student of the Faculty of Finance
Ternopil National Economic University
str. Lvivska, 11, Ternopil, Ukraine
E-mail: ch.ivanna1993@gmail.com
Tel: +380987146054

THE ANALYSIS OF CURRENT STATUS AND THE ROLE OF DEPOSITS IN THE CREDIT ACTIVITY OF BANKS IN UKRAINE

Summary

Aim of the article is an analysis of the current state and development of adequate measures for the development and improvement of deposit operations of banks to expand their lending activities.

Methods of study. The methodological base for the study is a set of general scientific and specific techniques and methods. In particular, in the article used general scientific methods of cognition, dialectical approach to determine causal relationships between events and processes that occur in the area of deposit operations of banking institutions. To analyze the current state of resource banks and research management process to deposit transactions used methods of analysis and synthesis, generalization, induction and deduction, comparative analysis of performance.

The scientific novelty of the results is the following:

- *study the formation and current status of resident deposits in banking institutions of Ukraine for the sector had received further development. Dynamics and structure of corporate deposits and deposits of individuals for the period 2009-2013 years in the banking system of Ukraine in terms of currencies and maturities are analyzed. Trends of recent changes is determined, that allowed us to estimate the effectiveness of deposit operations of banks of Ukraine in modern conditions;*
- *measures for development and improvement of deposit transactions for the purposes of banking institutions in the field of credit relationships with lenders is substantiated.*

The practical significance of the results lies in the scientific study ways of further development of deposit operations of banks with the formation of bank resources, that constitutes contribution in the modern approaches to providing of resources and functioning of the banking system of Ukraine.

The main conclusions and the obtained results can be used to develop a mechanism for attracting resources of banking institutions of Ukraine in the process of deposit and credit operations.

Results of the study have practical value and can be effectively used by banking institutions in order to create a balanced structure of their resources and improve management of deposit and credit operations of the banking institutions.

Keywords: *banking institutions; banking resources; resident deposits; deposits of households; deposits of non-financial corporations; deposit interest; loans.*

Постановка проблеми. Ефективність функціонування банків та обсяги їхніх активних, зокрема кредитних операцій залежать від розміру сформованих ресурсів. Більша частина банківських ресурсів формується за рахунок залучення тимчасово вільних коштів юридичних і фізичних осіб на депозити і вклади, тобто депозитних операцій банків. Оскільки у складі банківських ресурсів переважають депозити юридичних осіб і вклади фізичних осіб, то

доцільно проаналізувати діяльність банків з формування і використання залучених коштів. Саме депозити юридичних осіб і вклади фізичних осіб, виконують визначну роль у формуванні банківських ресурсів і є рівнем довіри клієнтів до банківської системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню практики формування банківських ресурсів присвячено праці вітчизняних вчених-економістів Т. І. Андрушківа [1], Ю. М. Галіцейської [7], О. В. Дзюблюка [8], Н. П. Дребот [9], Л. Р. Маринчак [11] та ін. Однак проблеми організації депозитних операцій банків для формування банківських ресурсів та їх використання, зокрема в кредитній діяльності, потребують подальших досліджень, особливо з урахуванням новітніх реалій української економіки.

Посьановка завдання. Метою статті є аналіз сучасного стану та розробка адекватних заходів з розвитку і вдосконалення депозитних операцій банків для розширення їх кредитної діяльності.

Для досягнення цієї мети визначено вирішення наступних завдань:

- провести аналіз сучасного стану депозитних операцій банківських установ України з формування залучених коштів;
- запропонувати шляхи вдосконалення управління депозитними операціями банківських установ на сучасному етапі.

Об'єктом дослідження є система економічних відносин, що виникають між банками та іншими суб'єктами грошового ринку з приводу формування ресурсів банківських установ.

Предметом дослідження є депозитні операції банківських установ з формування та управління їх кредитними ресурсами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Протягом 2009-2013 років спостерігався висхідний тренд депозитів резидентів (табл. 1).

Таблиця 1

Депозити резидентів, залучені депозитними корпораціями, за секторами економіки *

Період	Усього	Нефінансові корпорації		Домашні господарства		Інші резиденти	
		Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%
2009	334953	94796	28,3	214098	63,9	26059	7,8
2010	416650	116105	27,9	275093	66,0	25452	6,1
2011	491650	153120	31,1	310390	63,1	28140	5,7
2012	572342	173319	30,3	369264	64,5	29759	5,2
2013	669974	195160	29,1	441951	66,0	32863	4,9

* Джерело: Бюлетень Національного банку України. – 2014. – № 2. С. 119

За 2009-2013 роки депозити резидентів зросли на 335021 млн. грн., або в 2 рази, з 334953 млн. грн. до 669974 млн. грн. Це засвідчує про зростання довіри резидентів у 2009-2013 роках до банківської системи та прийнятні пропозиції банків щодо залучення грошових коштів на депозити юридичних і вклади фізичних осіб.

Упродовж всього 2013 року депозити резидентів зростали і на 01.01.2014 року становили 669974 млн. грн. (див. табл. 1). Темпи приросту депозитів за 2013 рік зросли до 17,1%.

За секторами економіки частка домашніх господарств у депозитах резидентів зросла з 55,5% до 66,0%, у 2011 році знизилась до 63,1% і за 2012-2013 роки знову зросла до 66,0% (див. табл. 1).

Депозити сектору домашніх господарств були одним з основних джерел нарощування депозитів у 2013 році, що свідчило про сталу довіру населення до банківської системи. За підсумками 2013 року приріст залишків коштів на рахунках домашніх господарств становив 72687 млн. грн., або 75,2% від загального приросту депозитів резидентів. Така динаміка

зумовлена збереженням високих темпів зростання реальної заробітної плати населення та стабільного курсу гривні щодо долара США. В річному обчисленні темпи приросту депозитів домашніх господарств становили 19,7% і на 01.01.2014 року становили 441951 млн. грн. (див. табл. 1) [5, с. 39].

За 2009-2013 роки депозити нефінансових корпорацій зросли на 100364 млн. грн., або в 2,1 раза, з 94796 млн. грн. до 195160 млн. грн. (див. табл. 1).

Динаміка залишків коштів на рахунках сектору нефінансових корпорацій відзначалася коливаннями, які пов'язані з виробничими циклами корпорацій окремих галузей економіки, розмірами надходжень на поточні рахунки та обслуговуванням отриманих кредитів. За підсумками 2013 року депозити нефінансових корпорацій збільшилися на 21841 млн. грн., або на 8,1% (див. табл. 1) [5, с. 39].

Нові депозитні договори протягом 2013 року укладалися переважно банками з нефінансовими корпораціями. Одночасно збільшилися розміри нових депозитів домашніх господарств [5, с. 38].

За даними табл. 1 можна стверджувати про відновлення певної фінансової стабільності та довіри до банківської системи з боку усіх секторів економіки після кризового 2009 року, оскільки починаючи з 2010 року темпи зростання обсягів депозитів по всіх секторах є очевидними, причому сама структура вкладень залишається практично без змін, зокрема на 01.01.2014 року частка депозитів сектору домашніх господарств становила 66,0% депозитів резидентів, залучених депозитними корпораціями, 29,1% – нефінансових корпорацій і 4,9% – інших резидентів [11, с. 64].

Розглянемо динаміку депозитних вкладів резидентів у розрізі видів валют (табл. 2).

Таблиця 2

**Депозити резидентів, залучені депозитними корпораціями,
у розрізі видів валют [5, с. 120]**

Період	Усього	У національній валюті		В іноземній валюті	
		Млн. грн.	%	Млн. грн.	%
2009	334953	173091	51,7	161862	48,3
2010	416650	239302	57,4	177348	42,6
2011	491650	280440	57,0	211316	43,0
2012	572342	320268	56,0	252074	44,0
2013	669974	421754	63,0	248220	37,0

У 2009 році депозити в національній та іноземній валюті практично вирівнялися, зокрема гривневі депозити резидентів становили 173091 млн. грн., а депозити резидентів в іноземній валюті – 161862 млн. грн. У 2010-2012 роках спостерігається тенденція до збільшення валютних депозитів резидентів.

У 2013 році зростання депозитів резидентів відбувалося насамперед у національній валюті. Темпи їхнього нарощування прискорилися майже вдвічі. Залишки депозитів у національній валюті зросли за 2013 рік на 101486 млн. грн., або на 31,7% (порівняно з 14,2% у 2012 році), а в іноземній знизилися на 3854 млн. грн., або на 1,5% (див. табл. 2) [5, с. 38].

З даних, наведених у табл. 2, можна зробити висновок, що розподіл вкладів резидентів за валютами не є однаково пропорційним, з великою перевагою депозитів у національній валюті. Однак, в Україні зберігається високий ступінь довіри до іноземної вільноконвертованої валюти, тому депозити в іноземній валюті користуються попитом поряд із депозитами в національній валюті. Наступною причиною популярності вкладів в іноземній валюті серед населення України можна назвати можливі ризики втрат внаслідок інфляції і девальвації гривні [11, с. 65].

Серед строкових депозитів упродовж 2013 року найвищі темпи приросту спостерігалися на рахунках депозитів від 1 року до 2 років (52,2% за 2013 рік порівняно з 23,3% за 2012 рік). Темпи зростання короткострокових депозитів до 1 року в річному обчисленні протягом 2013 року мали низхідний тренд і за результатами 2013 року становили 0,5% (порівняно з 22,1% за 2012 рік). Така тенденція сприяла поліпшенню структури депозитів за строками. Приріст депозитів на вимогу за результатами 2013 року становив 10,9% (порівняно з 5,9% за 2012 рік, табл. 3) [5, с. 38].

Таблиця 3

**Депозити резидентів, залучені депозитними корпораціями,
у розрізі строків погашення [5, с. 120]**

Період	Усього	на вимогу		до 1 року		від 1 до 2 років		більше 2 років	
		Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%
2009	334953	119793	35,8	135357	40,4	60425	18,0	19378	5,8
2010	416650	152477	36,6	133499	32,0	106718	25,6	23956	5,8
2011	491650	174959	35,6	153983	31,3	132907	27,0	29907	6,1
2012	572342	185314	32,4	187948	32,8	163861	28,6	35219	6,2
2013	669974	205565	30,7	188831	28,2	249362	37,2	26216	3,9

Зростання вкладів фізичних осіб на протязі 2013 року відбувалося в основному за рахунок приросту залишків депозитів у національній грошовій одиниці, що було свідченням довіри населення до гривні. Загалом у 2013 році вклади фізичних осіб у національній валюті зросли на 38,0% – до 257829 млн. грн., в іноземній валюті – на 0,9% – до 1184122 млн. грн. (табл. 4) [5, с. 39].

Таблиця 4

**Депозити домашніх господарств, залучені депозитними корпораціями,
у розрізі видів валют [5, с. 130]**

Період	Усього	У національній валюті		В іноземній валюті	
		Млн. грн.	%	Млн. грн.	%
2009	214098	101081	47,2	113016	52,8
2010	275093	142924	52,0	132169	48,0
2011	310390	160530	51,7	149860	48,3
2012	369264	186772	50,6	182493	49,4
2013	441951	257829	58,3	184122	41,7

Доцільно зауважити, що до 2013 року домашні господарства заощаджували у національній та іноземній валютах практично рівномірно, з певною перевагою вкладів у національній грошовій одиниці (станом на 01.01.2013 року – 50,6% в національній валюті та 49,4% – в іноземній валюті, див. табл. 4) [11, с. 65].

Дана тенденція свідчить на відповідний рівень недовіри фізичних осіб до національної грошової одиниці (гривні). Це призводить до відкриття термінових вкладів (депозитів) в іноземних вільно конвертованих валютах (станом на 01.01.2013 року 44,8% вкладів у доларах США) та в євро (8,4%). Для трансакційних вкладів характерним є перевага в сторону національної грошової одиниці (за станом на 01.01.2013 року – 69,9%). Це пояснюється самим призначенням трансакційних рахунків [4, с. 126; 11, с. 65].

За 2013 рік домашні господарства заощаджують у національній та іноземній валютах не рівномірно, з перевагою депозитів у національній валюті (на 01.01.2014 року 58,3 % у національній валюті та 41,7% – в іноземній валюті) (див. табл. 4).

У 2013 році депозити домашніх господарств, залучені депозитними корпораціями, склали 441951 млн. грн. З них строкові депозити перевищували суму коштів на рахунках до вимоги в чотири рази. Слід відзначити, що за 2009-2013 роки частка депозитів на вимогу в загальній сумі депозитів домашніх господарств, залучених депозитними корпораціями, постійно знижується, з 26,8% у 2009 році до 18,6% у 2013 році, а депозитів від 1 до 2 років зростає, з 21,8% у 2009 році до 49,4% у 2013 році (табл. 5) [3, с. 39].

Таблиця 5

**Депозити домашніх господарств, залучені депозитними корпораціями,
у розрізі строків погашення***

Період	Усього	на вимогу		до 1 року		від 1 до 2 років		більше 2 років	
		Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%
2009	214098	57265	26,8	98157	45,8	46638	21,8	12038	5,6
2010	275093	66164	24,1	99966	36,3	91938	33,4	17025	6,2
2011	310390	70921	22,8	104440	33,7	113824	36,7	21206	6,8
2012	369264	77153	20,9	125560	34,0	139490	37,8	27062	7,3
2013	441951	87720	19,8	121343	27,5	218308	49,4	14580	3,3

* Джерело: Бюлетень Національного банку України. – 2014. – № 2. С. 130

Упродовж 2013 року найвищі темпи зростання спостерігалися за депозитами домашніх господарств від 1 року до 2 років на 78818 млн. грн., або на 56,5% (див. табл. 5). Також збільшилися залишки на рахунках домашніх господарств на вимогу на 10567 млн. грн., або на 13,7%, зокрема за рахунок збільшення надходжень на зарплатні та інші соціальні рахунки. Зростанню залишків на рахунках домашніх господарств на вимогу також сприяло зарахування коштів від продажу валютних надходжень на користь фізичних осіб з-за кордону та введення у вересні 2013 року граничної суми розрахунків готівкою до 150 тис. грн. [5, с. 39].

За 2013 рік найбільше зросли залишки на рахунках нефінансових корпорацій у гривнях – на 25598 млн. грн., або на 22,7%. На рахунках нефінансових корпорацій відбулося скорочення залишків в іноземній валюті на - 3757 млн. грн., або на - 6,2% (табл. 6). Така динаміка сформувалася внаслідок коливань надходжень та платежів за зовнішньоекономічними договорами, а також отримання та обслуговування кредитів [4, с. 22].

Таблиця 6

**Депозити нефінансових корпорацій, залучені депозитними корпораціями,
у розрізі видів валют [5, с. 125]**

Період	Усього	У національній валюті		В іноземній валюті	
		Млн. грн.	%	Млн. грн.	%
2009	94796	58866	62,1	35930	37,9
2010	116105	80646	69,5	35459	30,5
2011	153120	101435	66,2	51685	33,8
2012	173319	112644	65,0	60675	35,0
2013	195160	138242	70,8	56918	29,2

У 2013 році депозити нефінансових корпорацій, залучені депозитними корпораціями, зросли на 21841 млн. грн., або на 12,6%, і становили 195160 млн. грн. З них сума коштів на вимогу перевищувала строкові депозити на 17254 млн. грн. Слід відзначити, що за 2010-2013 роки частка депозитів до вимоги у загальній сумі депозитів нефінансових корпорацій, залучених депозитними корпораціями, постійно знижується, з 64,5% у 2010 році до 54,4% у 2013 році (табл. 7).

За 2013 рік строкові депозити нефінансових корпорацій, залучених депозитними корпораціями, зростали швидше, ніж депозити на вимогу. Так, за 2013 рік залишки на рахунках нефінансових корпорацій на вимогу зросли на 10412 млн. грн., або на 10,9%, а строкові депозити – на 11429 млн. грн., або на 14,7%, зокрема, до 1 року в – на 5100 млн. грн., або на 10,2%, від 1 до 2 років – на 4166 млн. грн., або на 20,0%, більше 2 років – 2164 млн. грн., або на 33,1% (див. табл. 7) [3, с. 39].

Таблиця 7

**Депозити нефінансових корпорацій, залучені депозитними корпораціями,
у розрізі строків погашення ***

Період	Усього	на вимогу		до 1 року		від 1 до 2 років		більше 2 років	
		Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%
2009	94796	55225	58,3	22557	23,8	11205	11,8	5810	6,1
2010	116105	74871	64,5	24221	20,9	11004	9,5	6009	5,2
2011	153120	93173	60,8	38060	24,9	14952	9,8	6935	4,5
2012	173319	95795	55,3	50137	28,9	20839	12,0	6547	3,8
2013	195160	106207	54,4	55237	28,3	25005	12,8	8711	4,5

* Джерело: Бюлетень Національного банку України. – 2014. – №2. С. 124

За 2013 рік вартість депозитів знизилася на 1,8 % – до 9,5% річних, у національній валюті – на 2,5 % – до 10,9% річних (табл. 8).

Таблиця 8

**Депозитні проценти за вкладами, які залучені банками у 2005-2013 роках на рахунки
юридичних і фізичних осіб [12]**

(середні проценти за рік, %)

Роки	процент, %	у національній валюті	в іноземній валюті	юридичні особи	фізичні особи
2009 рік	11,8	14,0	9,2	11,5	12,2
2010 рік	9,4	10,3	7,9	7,0	11,4
2011 рік	7,3	8,1	5,5	5,8	9,1
2012 рік	11,3	13,4	5,7	10,5	11,9
2013 рік	9,5	10,9	5,9	6,7	12,5

Зміну ціни депозитів юридичних і фізичних осіб загалом насамперед характеризувала динаміка відсоткових ставок у секторі юридичних осіб. У 2013 році середня відсоткова ставка за депозитами юридичних осіб зменшилася на 3,8% – з 10,5% у 2012 році до 6,7% протягом 2013 року (див. табл. 8) [5, с. 55].

Ціна вкладів сектору фізичних осіб в середньому на протязі 2013 року навпаки зросла на 0,6% – з 11,9% у 2012 році до 12,5% у 2013 році за рахунок подорожчання депозитів у національній валюті на 0,2% (див. табл. 2.8).

У табл. 9 наведено дані аналізу співвідношення депозитів резидентів, залучених депозитними корпораціями, та кредитів, наданих депозитними корпораціями резидентам, у розрізі строків погашення.

Порівнюючи темпи приросту кредитів і депозитів (див. табл. 9) доволі чітко простежується випередження темпів зростання депозитів над темпами зростання кредитів в. Так, протягом 2009-2013 років депозити зросли в 2,0 раза, а кредити – в 1,3 раза, в тому числі депозити на вимогу і до 1 року зросли в 1,55 раза, а кредити до 1 року в 1,85 раза, депозити більше 1 року збільшилися в 3,45 раза, а кредити більше 1 року зменшилися на - 1,55 %.

Таблиця 9

Депозити резидентів, залучені депозитними корпораціями, і кредити, надані депозитними корпораціями резидентам, у розрізі строків погашення [5, с. 120, 138]

(млн. грн.)

Період	Усього		депозити на вимогу і до 1 року	кредити до 1 року	більше 1 року	
	депозити	кредити			депозити	кредити
2009	334953	723295	255150	230974	79803	492322
2010	416650	732823	285976	242772	130674	490051
2011	491650	801809	328942	297422	162814	504387
2012	572342	815142	373262	344237	199080	470905
2013	669974	910782	394396	426082	275578	484700

Із наведених у табл. 9 даних можна зробити висновок, що розміри кредитів суттєво перевищують обсяги депозитів. Так, на 01.01.2014 року в структурі депозитів і кредитів невідповідність становить 240808 млн. грн., або 26,44% від кредитів, у тому числі депозитів на вимогу і до 1 року та кредитів до 1 року – 31686 млн. грн., або 7,44% від кредитів до 1 року, депозитів більше 1 року і кредитів більше 1 року – 209122 млн. грн., або 43,15% від кредитів більше 1 року.

Від здатності банківської системи мобілізувати потрібний розмір короткострокових і довгострокових депозитів у значній мірі залежать можливості банківських установ у кредитуванні виробничого сектора економіки.

У розвитку депозитів за останні п'ять років простежуються наступні кількісні та якісні тенденції, котрі відображають окремі сторони депозитної політики банків.

З кожним роком обсяги залучених депозитів зростають за секторами економіки, у розрізі видів валют та строків погашення.

На кінець 2013 року депозити сектору домашніх господарств продовжували займати найбільшу питому вагу в структурі депозитів резидентів (66,0%, або 441951 млн. грн.). Депозити сектору нефінансових корпорацій становили 29,1%, або 195160 млн. грн., інших резидентів – 4,9%, або 32863 млн. грн.

Короткострокові депозити резидентів, залучені депозитними корпораціями (на вимогу і до 1 року), становлять 58,9%, а довгострокові (від 1 до 2 років і більше 2 років) – 41,1%.

За останні п'ять років намітилась стійка тенденція до випередження темпів збільшення обсягів депозитів над темпами зростання кредитування.

Висновки та подальші дослідження. Отже, реалізація цілей банку у сфері організації кредитних відносин вимагає розробки адекватних заходів з розвитку і вдосконалення депозитних операцій. Такими заходами, на нашу думку, можуть бути:

- погоджувати проведення депозитних і кредитних операцій за обсягами, секторами економіки, строками і видами валют;
- оскільки найбільшу питому вагу в структурі депозитного портфеля банків становлять вклади домашніх господарств, доцільним є значно більше уваги приділяти розвитку депозитних операцій з населенням на основі впровадження нової техніки і технології банківського обслуговування фізичних осіб;
- підвищувати кваліфікацію працівників банку для покращення якості та культури обслуговування клієнтів;
- збільшити обсяги строкових вкладів населення, зокрема шляхом використання ощадних сертифікатів;
- направляти заощадження населення на фінансове забезпечення розвитку виробничого сектора економіки;

- активно використовувати процентну політику як метод стимулювання розміщення коштів на різні види вкладів, зокрема прогресивні ставки, можливість до завершення строку часткового зняття суми депозиту зі зниженням процентної ставки та ін.;

- збільшити коло депозитних рахунків з різноманітним режимом використання, котрі дають змогу поєднувати строкові вклади з вкладом до запитання – для здійснення платежів і отримання прийняттого рівня доходу (ATS-рахунки (automatic transfer service) – рахунки автоматичного перерахування грошових коштів, NOW – negotiable order of withdrawal – наказ на зняття грошових коштів в обігу, MMDA – money market deposit account – вкладні рахунки грошового ринку. Надання банками інших додаткових послуг за цими рахунками (видача кредиту обсягом до 50 відсотків залишку на вкладі, вкладення коштів на рахунках у цінні папери, що дають відповідний дохід);

- активно застосовувати комплексне обслуговування клієнтів як засіб підвищення конкурентоспроможності банку, що веде до зберігання коштів на рахунках, залучення коштів на вклади, впровадження у банківську практику різних видів дебетових і кредитних карток, котрі можуть використовуватися для оплати різноманітних товарів і послуг, отримання готівки, заробітної плати та ін., що стимулює їхніх власників до розміщення коштів у банку;

- застосовувати перспективні види вкладів, їх розширення (залучення банками різдвяних, відпускних, податкових, пенсійних та інших строкових вкладів). Для банків такі методи мобілізації бажані тим, що вони сприяють зростанню депозитів і стимулюють ощадливість вкладників;

- активніше залучати кошти громадян України в іноземній валюті;

- вітчизняним банківським установам доцільно відкривати рахунки і для іноземних громадян;

- прискорити впровадження Стратегічної програми розвитку безготівкових роздрібних платежів в Україні;

- удосконалити механізм здійснення виплат з Фонду гарантування вкладів фізичних осіб відразу при виникненні проблем у банківській установі, що збільшить довіру населення до банківської системи.

Більш глибокий аналіз взаємозв'язку депозитних і кредитних операцій банківських установ дозволить запропонувати шляхи підвищення реалізації їх головної функції щодо раціонального перерозподілу кредитних ресурсів.

Список літератури:

1. Андрушків Т. І. Депозитна політика комерційного банку та напрями її вдосконалення в умовах економічної кризи [Електронний ресурс] / Т. І. Андрушків // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. – 2012. – Випуск 17. – С. 3-13. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum%20UN_msm/2012_17/UN2012/01andr.pdf.

2. Береславська О. І. Депозитні операції банків України: сучасний стан та напрями розвитку [Електронний ресурс] / О. І. Береславська, В. А. Овсяник // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2013. – Вип. 1(14). – С. 54-60. – Режим доступу: http://fkd.org.ua/pdf%5C2013_1%5C8.pdf.

3. Болгар Т. М. Сучасний стан і перспективи розвитку депозитної діяльності банків України [Електронний ресурс] / Т. М. Болгар // Академічний огляд. – 2011. – № 1(34). – С. 38-43. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/ao/2011_1/6.pdf.

4. Бюлетень Національного банку України [Текст] / Щомісячне аналітично-статистичне видання Національного банку України. – 2013. – № 2. – 221 с.

5. Бюлетень Національного банку України [Текст] / Щомісячне аналітично-статистичне видання Національного банку України. – 2014. – № 2. – 217 с.

---

6. Волик Н. Г. Ресурсна база комерційних банків України: сучасний стан і перспективи розвитку [Текст] / Н. Г. Волик, К. Г. Яценко // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. – 2010. – Вип. 6. – С. 270-274.

8. Галіцейська Ю. М. Ресурсна база комерційних банків: сучасний стан та можливі напрями оптимізації [Текст] / Ю. М. Галіцейська // Вісник Тернопільського державного економічного університету. – 2006. – № 3. – С. 124-130.

9. Дзюблюк О. В. Оптимізація формування ресурсної бази комерційних банків [Текст] / О. В. Дзюблюк // Банківська справа. – 2008. – № 5. – С. 38-47.

10. Дребот Н. П. Стратегія банківської установи на ринку депозитних послуг [Електронний ресурс] / Н. П. Дребот, О. Р. Галько // Регіональна економіка. – 2008. – №4. – С. 125-131. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/5473/17-Drebot.pdf?sequence=1>.

11. Кучеренко С. А. Депозитна політика банку та основні напрями її реформування [Електронний ресурс] / С. А. Кучеренко, Я.В. Лихочас // Бізнес-інформ. – 2013. – № 6. – С. 342-345. – Режим доступу: http://www.business-inform.net/pdf/2013/6_0/342_345.pdf.

12. Маринчак Л. Р. Оцінка ефективності залучення депозитів у системі ресурсного забезпечення вітчизняних банків [Електронний ресурс] / Л. Р. Маринчак // Наукові записки. – 2013. – Випуск 22. – С. 63-67. – Режим доступу: <http://eprints.oa.edu.ua/2131/1/13.pdf>.

13. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.